

Musiqa savodi faoliyatida multimedia vositalaridan foydalanishning amaliy ahamiyati

Islom Ilxom o'g'li Axtamov
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada musiqa savodini shakllantirish va rivojlantirish jarayonida multimedia vositalaridan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Maqolada multimedia vositalarining afzalliklari, ularning musiqa savodxonligini oshirishdagi funksional vazifalari hamda amaliyotda qo'llanilish tajribalari haqida so'z yuritiladi. Ushbu annotatsiyada aynan musiqa savodi darslarida multimedia vositalaridan foydalanishning amaliy ahamiyati, ularning pedagogik imkoniyatlari va natijadorligi yoritib beriladi. Musiqa savodi darslarida bunday vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarning musiqiy eshitish, tahlil qilish, eslab qolish va ijodiy fikrlash qobiliyatlari sezilarli darajada oshadi. An'anaviy dars metodikasi bilan solishtirilganda, multimedia yondashuvi interaktivlik, didaktiklik va vizual yondashuv orqali o'quv jarayonini jonlantiradi.

Kalit so'zlar: musiqa savodi, multimedia vositalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv ta'lim, didaktik vositalar, amaliy tajriba, raqamli ta'lim

The practical importance of using multimedia tools in music literacy activities

Islam Ilhom oglu Akhtamov
Bukhara International University

Abstract: This article highlights the importance of using multimedia tools in the process of forming and developing music literacy. The article discusses the advantages of multimedia tools, their functional tasks in improving music literacy, and experiences of their application in practice. This annotation highlights the practical importance of using multimedia tools in music literacy lessons, their pedagogical capabilities and effectiveness. By using such tools in music literacy lessons, students' musical hearing, analysis, memorization and creative thinking skills increase significantly.

Keywords: music literacy, multimedia tools, information and communication technologies, interactive education, didactic tools, practical experience, digital education

Raqamli texnologiyalar rivojlangan davrda ta'lim tizimida multimedia vositalaridan foydalanish tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, musiqa savodi faoliyatida ushbu vositalarning qo'llanilishi o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish va nazariy bilimlarni o'zlashtirish jarayonini yanada samarali qilishga xizmat qiladi. Maqolada aynan musiqa savodi darslarida multimedia vositalaridan foydalanishning amaliy ahamiyati, ularning pedagogik imkoniyatlari va natijadorligi yoritib beriladi.

Multimedia vositalari - bu audio, video, grafik, animatsion va interaktiv komponentlarni birlashtirgan holda ma'lumot uzatishga mo'ljallangan texnologiyalar to'plamidir. Musiqa savodi darslarida bunday vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarning musiqiy eshitish, tahlil qilish, eslab qolish va ijodiy fikrlash qobiliyatlari sezilarli darajada oshadi. An'anaviy dars metodikasi bilan solishtirilganda, multimedia yondashuvi interaktivlik, didaktiklik va vizual yondashuv orqali o'quv jarayonini jonlantiradi.

Multimedia vositalari orqali darslarda turli musiqa janrlari, kompozitorlar hayoti va ijodi, asarlarning tahlili interaktiv tarzda yoritilishi mumkin. Masalan, dars jarayonida mashhur kompozitorlar asarlarini audio shaklida tinglash, ularning partiturasini bilan bir vaqtning o'zida tanishish, video lavhalar orqali musiqaning sahnada qanday ijro etilishini ko'rish - bularning barchasi o'quvchida musiqiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, turli dasturlar orqali musiqiy diktant yozish, notalarni mashq qilish, ritmni aniqlash va boshqa ko'nikmalarni rivojlantirish ham qulaylik tug'diradi.

Musiqa savodi darslarida foydalanilayotgan multimedia texnologiyalariga interaktiv taqdimotlar (PowerPoint, Canva), audio-video montaj dasturlari (Audacity, Adobe Premiere, FL Studio), onlayn platformalar (MusicTheory.net, Musictheoryacademy.com) va mobil ilovalar (Yousician, Simply Piano) kiradi. Bu vositalar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, mustaqil ravishda o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi va musiqaga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, multimedia vositalaridan foydalanilgan musiqa savodi darslari o'quvchilar tomonidan yaxshiroq qabul qilinadi, dars samaradorligi oshadi va o'quvchilarning ijodkorlik salohiyati yuzaga chiqadi. Pedagogik nuqtai nazardan qaranganda, bu texnologiyalar o'qituvchining darsni turlicha tashkil etish, individual yondashuvni amalga oshirish, ta'lim jarayonini didaktik jihatdan boyitish imkonini beradi.

Bugungi kunda ta'lim sohasida innovatsion yondashuvlar asosida yangicha metodikalar ishlab chiqilmoqda. Ayniqsa, san'at ta'limida, xususan, musiqa savodxonligi faoliyatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi dars samaradorligini oshirishda muhim omilga aylanmoqda. Musiqa savodxonligi

nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalarni shakllantirishni ham o'z ichiga olgan kompleks ta'lim yo'nalishidir. Shu bois bu sohada multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning musiqiy eshituvini, ritm sezgisini, nota o'qish malakasini va amaliy ijro mahoratini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Musiqqa savodi faoliyati - bu musiqiy ta'limning muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, unda o'quvchilarning musiqiy idroki, eshituv malakalari, nazariy bilimlari va ijro ko'nikmalari shakllantiriladi. Bu faoliyat musiqqa fanining asosiy tushunchalarini o'rgatish, musiqiy yozuv tizimini anglash, nota o'qish va yozish, ritmik sezgi, intonatsion eshituvni rivojlantirish, shuningdek, oddiy melodik va garmonik tahlil qilish imkonini yaratadi.

Musiqqa savodi faoliyatida pedagogik yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Darslar strukturasi o'quvchilarning yoshi, qobiliyati va individual imkoniyatlarini inobatga olgan holda tashkil etilishi lozim. Darslar davomida turli metodik vositalardan foydalanish, masalan, tinglash, takrorlash, xotirada saqlash, guruhlarda ishlash va improvizatsion mashqlar musiqiy bilim va ko'nikmalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Musiqqa savodi faqatgina nazariy bilimlarni o'zlashtirish emas, balki ularni amalda qo'llay olish qobiliyatini ham shakllantiradi.

Mazkur faoliyatda milliy musiqqa namunalaridan foydalanish, xalq qo'shiqlari, maqom va an'anaviy ijro shakllari orqali o'quvchilarda o'zlikni anglash hissini uyg'otish, musiqiy dunyoqarashni shakllantirishga katta e'tibor qaratiladi. Shu bilan birga, jahon musiqasining klassik namunalarini o'rganish orqali o'quvchilarning estetik didi va dunyoqarashlari kengayadi.

Bugungi kunda musiqqa savodi faoliyatida innovatsion texnologiyalardan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Interaktiv platformalar, raqamli nota dasturlari, eshitish qobiliyatini rivojlantiruvchi ilovalar va audio-vizual materiallardan foydalanish orqali ta'lim jarayonining samaradorligi oshadi. Bunday vositalar o'quvchilarning musiqiy dunyoqarashini kengaytiradi, ularni mustaqil ta'lim olishga undaydi va ilg'or texnik ko'nikmalarni shakllantiradi.

Multimedia vositalari - bu matn, grafika, tovush, video va animatsiyalarni o'z ichiga olgan raqamli texnologiyalardir. Ular ta'lim jarayonida bilimlarni vizual va audial tarzda yetkazib berish imkoniyatini yaratadi. Musiqqa ta'limida bu vositalar notalarni eshitish, tinglash, yozish, tahlil qilish va turli ijro texnikalarini o'rganishda samarali qo'llaniladi.

Musiqqa savodxonligi asosan quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi:

- Musiqiy - nazariy bilimlar;
- Notani o'qish va yozish;
- Ritmni his qilish;
- Musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish;
- Ijro ko'nikmalarini shakllantirish.

Bu yo'nalishlarning barchasida multimedia vositalari o'quvchi faoliyatini rag'batlantirish, dars materiallarini vizual tarzda yoritish va interaktivlikni ta'minlashda asosiy o'rin tutadi.

Multimedia vositalarining amaliy afzalliklari.

- Musiqiy asarlarning grafik ko'rinishda tasvirlanishi o'quvchilarda nota o'qish ko'nikmasini shakllantiradi.

- O'quvchilar multimedia ilovalari orqali topshiriqlarni bajara oladi, o'z xatolarini aniqlab tuzatadi.

- Musiqa tinglash faoliyatida o'quvchi musiqa parchalarini qayta-qayta tinglab, musiqiy eshitish malakasi mustahkamlanadi.

Quyidagi multimedia ilovalari va platformalari musiqa savodxonligini oshirishda keng qo'llaniladi:

- MuseScore - nota yozish va tahrirlash dasturi;

- EarMaster - eshituvni rivojlantirishga qaratilgan interaktiv platforma;

- SmartMusic - o'quvchi ijrosini baholash va mashq qilish imkonini beruvchi ilova;

MuseScore - bu notani yozish, tahrirlash va chiqarish uchun mo'ljallangan bepul va ochiq kodli dasturdir. Musiqachilar, kompozitorlar, o'qituvchilar va o'quvchilar undan turli janrlardagi musiqalarni yaratish va notalarga solish uchun foydalanadilar. Dastur Windows, macOS va Linux operatsion tizimlarida ishlaydi, bu esa uni keng auditoriya uchun qulay qiladi.

MuseScore interfeysi foydalanuvchiga qulay tarzda ishlab chiqilgan. Unda notalarni klaviatura yordamida yozish, sichqoncha orqali joylashtirish yoki MIDI klaviatura orqali real vaqtda kiritish imkoniyatlari mavjud. Bundan tashqari, musiqani tinglash funksiyasi orqali yozilgan notani real vaqt rejimida eshitish ham mumkin, bu esa xatoliklarni aniqlash va kompozitsiyani baholashda katta yordam beradi. Shuningdek, notalarni PDF, MIDI, MP3 yoki MusicXML formatlarida saqlab olish hamda bosma nusxaga chiqarish imkoniyati mavjud.

Musiqa savodxonligi faoliyatida multimedia vositalaridan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarda musiqiy tafakkurni shakllantiradi, ularning estetik dunyoqarashini kengaytiradi, mustaqil fikrlash va ijodkorlik salohiyatini rivojlantiradi. Bugungi raqamli texnologiyalar asrida bu vositalar ta'limning ajralmas qismiga aylanishi lozim. Shuning uchun har bir musiqa o'qituvchisi zamonaviy texnologiyalarni egallashi, ularni dars jarayoniga samarali integratsiya qila olishi ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ishmuhamedov R.J., Yuldashev M. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar.- T.: "Nihol" nashriyoti, 2013

2. Sayidahmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar. T., 2003.
3. Sharipova.G, Xodjayeva.Z. Musiqa o'qitish metodikasi. Darslik. "NIF MSH" nashriyoti, Toshkent-2020 yil
4. I.I.Axtamov. Musiqa madaniyati darslarida musiqa savodxonligi faoliyatining o'rni. Journal of advanced research and stability. 22.12.2022
5. I.I.Axtamov. Boshlang'ich sinflarda musiqa o'qitishning interfaol metodlaridan foydalanish. Tafakkur manzili. 2024/5/22
6. I.I.Axtamov. The role of classical music art in higher musical and pedagogical education. Web of Scientist: International Scientific Research Journal (WoS) Vol. 4 No. 6 (2023): was 2023-06-17
7. I.I.Axtamov. Organization of classes on listening to samples of the national makom in primary schools. Academia Science. In Volume 4, Issue 5 of Academicia Globe: Inderscience Research (AGIR) May 2023
8. К.Б.Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2, 955-960
9. К.Б.Холиков. Краткая характеристика хорового коллектива. Scientific progress 2 (3), 710-714
10. К.Б.Холиков. Защитный уровень мозга при загрузке тренировочных занятиях и музыкального моделирование реальных произведениях. Science and Education 4 (7), 269-276
11. К.Б.Холиков. Манера педагогической работы с детьми одарёнными возможностями. Science and Education 4 (7), 378-383
12. К.Б.Холиков. Роль теоретичности и применения информационных систем в области теории, гармонии и полифонии музыки. Scientific progress 2 (3), 1044-1051
13. К.Б.Холиков. Образовательное учреждение высшего профессионального образования в музыкальной отрасли Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 946-951
14. К.Б.Холиков. Задачи хора для вырождающегося нагруженного управления косвенного, противоположного и параллельно-двигающегося голоса. Scientific progress 2 (3), 690-696
15. К.Б.Холиков. Магнитные свойства тяготение к человеку многоголосного произведения музыке. Scientific progress 2 (3), 728-733
16. К.Б.Холиков. Дифференцированное обучение студентов на занятиях гармонии и анализа музыкальных произведений. Scientific progress 2 (3), 1038-1043
17. К.Б.Холиков. Звуковысотная организация и последовательность частей формы музыки. Scientific progress 2 (4), 557-562

18. К.Б.Холиков. Свободой выбора исполнительского состава в эпоху ренессанса. Scientific progress 2 (4), 440-445
19. К.Б.Холиков. Этапы формирования и перспективы развития инфраструктуры хорового коллектива. Scientific progress 2 (3), 1019-1024
20. К.Б.Холиков. Полуимпровизационные формы профессиональной музыки. Scientific progress 2 (4), 446-451
21. К.Б.Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. Scientific progress 2 (1), 1052-1059
22. К.Б.Холиков. Проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
23. К.Б.Холиков. Содержание урока музыки в общеобразовательном школе. Scientific progress 2 (3), 1052-1059
24. К.Б.Холиков. Представление результатов измерений системы контроля параметров дыхания в вокальной пении. Scientific progress 2 (3), 1006-1012
25. К.Б.Холиков. Гармония к упражнению голоса их роль в регуляции мышечной деятельности при вокальной музыки. Scientific progress 2 (3), 705-709
26. К.Б.Холиков. Область применения двойные фуги. Scientific progress 2 (3), 686-689
27. К.Б.Холиков. Музыкально театральные драмы опера, оперетта. Science and Education 3 (2), 1240-1246
28. К.Б.Холиков. Фактуры, музыкальной формы, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Scientific progress 1 (4), 955-960
29. К.Б.Холиков. Подбор состава хора и изучение музыкального материала в школьном возрасте 10-13 лет. Scientific progress 2 (3), 999-1005
30. К.Б.Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389